

2019-10-20

Högskoleprovet

Provpass 5

- Du måste fylla i dina svar i svarshäftet **innan** provtiden är slut.
- Följ instruktionerna i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Fyll alltid i ett svar för varje uppgift. Du får inte minuspoäng om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till.

1. marginaliserad

- A upprepad
- B förlorad
- C hjälplös
- D föråldrad
- E åsidosatt

6. cysta

- A broskskiva
- B inre blödning
- C tarmficka
- D vätskefyld blåsa
- E muskelbristning

2. fingervisning

- A klagomål
- B förolämpning
- C antydan
- D punktinsats
- E hotelse

7. tillika

- A sammanlagt
- B dessutom
- C eventuellt
- D fullständigt
- E exempelvis

3. stipulera

- A fastställa
- B uträffa
- C konfrontera
- D betala
- E förneka

8. ynnest

- A förmån
- B hyllning
- C begåvning
- D överdrift
- E förlåtelse

4. plädering

- A umgängesregel
- B undersökning
- C uppskattning
- D utläggning
- E ursäkt

9. kartlägga

- A arrangera
- B lägga grund för
- C systematiskt utforska
- D pussla ihop
- E förbereda

5. arrogant

- A irriterande
- B överlägsen
- C utlämnande
- D avvisande
- E motstridig

10. instans

- A beslutsnivå
- B närvaro
- C grundprincip
- D kännetecken
- E betänketid

Mål om rättsprövning

Under den gångna perioden har nio rättsprövningsmål avgjorts. I fyra av dem förklarade Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) att regeringens beslut skulle stå fast. I två mål avvisades ansökningarna. När det gäller de tre återstående målen avvisade HFD ansökningarna beträffande vissa sökande och fastställdre regeringens beslut beträffande de övriga sökandena.

Ett mål (*mål nr 3681-12*) handlade om regeringens beslut i fråga om fastställelse av järnvägsplan för Mälarbanan, delen Barkarby–Kallhäll i Järfälla kommun. HFD fann att regeringens beslut skulle stå fast med hänsyn till att det inte hade framkommit att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit det handlingsutrymme som förelegat i ärendet eller att det vid handläggningen förekommit något fel som kunde ha påverkat utgången i ärendet. Med motsvarande motivering kom HFD fram till att regeringens beslut skulle stå fast i *mål nr 982-12, 2686-12, 2803-12, 2828-12, 3132-12 och 3692-12* som gällde överklagade detaljplaner. I *mål nr 2686-12, 2803-12 och 2828-12* fastställdes dock inte regeringens beslut beträffande samtliga sökande utan vissa av sökandena avvisades eftersom det inte hade kommit fram att de var berörda av regeringens beslut på ett sådant sätt att beslutet omfattades av rätten till prövning av deras civila rättigheter eller skyldigheter enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.

Mål nr 6480-12 behandlade regeringens beslut att inte ta upp en fastighetsägares överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut att medge nätkoncession att bygga en markledning mellan två ställverk. HFD konstaterade att markledningen inte skulle dras över fastighetsägarens fastighet och att det inte heller i målet kommit fram något annat förhållande som innebar att fastighetsägarens civila rättigheter eller skyldigheter berördes på ett sådant sätt som avsågs i artikel 6.1 i Europakonventionen. Även i detta mål avvisades därför ansökan. Det sista målet (*mål nr 5860-12*) gällde regeringens beslut angående tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln att undersöka havsbotten inom allmänt vatten i Hanöbukten i Kristianstads och Sörvägens kommuner. Sökandena i detta mål ägde fastigheter utmed eller nära kusten längs Hanöbukten. Med hänsyn till att avståndet mellan kusten och undersökningsområdet var 11–12 kilometer och då det inte heller i detta mål i övrigt framkommit att sökandena berördes av regeringens beslut på ett sådant sätt att beslutet omfattades av rätten till prövning av deras civila rättigheter och skyldigheter enligt artikel 6.1 i Europakonventionen avvisades ansökningarna.

STEFAN AXELSSON

Uppgifter

11. Vad blev utfallet i mål nr 3692-12, enligt texten?

- A HFD avstod helt från att göra en rättsprövning av regeringens handläggning och beslut.
- B HFD prövade regeringens handläggning och beslut enbart för vissa sökande.
- C HFD hittade brister i regeringens handläggning och beslut som berörde vissa sökande.
- D HFD fann att regeringens handläggning och beslut helt uppfylde de rättsliga kraven.

12. Enligt texten avvisade HFD vissa av ansökningarna om rättsprövning av fattade regeringsbeslut. Varför?

- A Det fanns ingen anledning att kritisera regeringens handläggning eller ställningstagande i samband med beslutet.
- B HFD var inte rätt myndighet att pröva beslut fattade enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.
- C Personerna bakom ansökningarna berördes inte av beslutet på ett sådant sätt att det fanns skäl för rättsprövning.
- D Ansökningarna hade så nära anknytning till andra mål att en separat rättsprövning inte kunde motiveras.

Att återskapa muskelfunktioner

Allvarligare skador på ryggmärgen medför olika grad av förlamning. Om skadan sker i halsryggen drabbas både armar och ben. Det är naturligtvis en tragedi för den skadade, men alltmer uppmuntrande framsteg inom forskningen har visat på vilka möjligheter som ändå finns att återfå väsentliga funktioner.

Även om skadan sker så högt som i höjd med femte eller sjätte halskotan finns det i regel funktioner kvar i skuldrans deltamuskulatur. Denna muskels funktion är nyckeln till ett framtida aktivt liv och möjligheten att till exempel simträna eller använda manuell rullstol. Anledningen är att just deltamuskeln är mycket användbar som ersättare för den utsagna armbågssträckarmuskeln triceps trots att skadan sitter högt i ryggmärgen. Genom att återställa förlorade motoriska funktioner åstadkoms bland annat förbättrad förmåga att sköta hygien, minskad smärta förorsakad av spastisk muskulatur, minskad risk för ledkontrakturer, förbättrad kosmetik och förbättrad kroppsuppfattning. Efter framgångsrik motorisk rekonstruktion uppnår patienten i regel funktioner som underlättar arbete och möjligheten att återfå oberoende.

Eftersom den ryggmärgsskadade patienten har färre intakta motoriska enheter gäller det att få ut optimala funktioner från de fungerande fibrerna. I vårt projekt görs en grundlig analys av såväl musklernas mikroanatomi som deras mekanik. Alla viktiga ersättningsmuskler (som kan användas för transplantation) studeras med mätning av muskelfiberlängd, fibervinkel, tvärsnittsyta, muskelvikt och så kallad sarkomerlängd, det vill säga längden hos de minsta muskelfiberenheterna. Dessa mätningar har visat att deltamuskeln har mycket långa fibrer som producerar kraft över en mycket stor del av rörelseomfånget. För varje studerad muskel upprättas en längd-kraft-kurva. Eftersom deltamuskeln består av långa fibrer och därmed många seriekopplade sarkomerer betyder en förändring av muskellängden som regel ganska litet för muskelns förmåga att utveckla kraft. Det är viktig information för kirurgen som ska använda deltamuskeln som ny motor för att ersätta tricepsfunktionen. Det är således relativt liten risk för översträckning av muskeln såvida den inte sträcks ut många centimeter längre än optimal längd.

Andra extremitetsmuskler är inte alls lika "förlåtande". Till exempel består yttre och inre knäledssträckarna och vissa av handledsmusklerna av mycket kortare muskelfibrer. Det innebär att för dessa muskler medför rätt små längdförändringar av muskel-sen-enheten stora förändringar i sarkomerlängd eftersom färre sarkomerer är kopplade i serie. Vår forskning syftar till att kartlägga

alla viktiga mekaniska faktorer som bestämmer vid vilken längd och spänning som muskeln fungerar bäst. Detta är naturligtvis viktigt att veta vid all form av kirurgi på muskler och senor men särskilt viktigt hos den förlamade individen, där varje liten motorisk enhet måste utnyttjas maximalt för att återskapa vissa vitala funktioner.

Vid handkirurgiska kliniken på Sahlgrenska universitetssjukhuset har vi sedan början av 1980-talet rekonstruerat armbågssträckare hos ryggmärgsskadade. I vissa fall noterades otillfredsställande kirurgiska resultat och misstanken fattades tidigt att det berodde på att höga passiva spänningar i transplantaten medförde sträckningar och slitningar som på sikt gjorde rekonstruktionen slack. Därför sattes stålmarkörer in i senorna så att avståndet mellan markörerna sedan kunde följas med röntgenundersökningar. Marköravståndet vid standardiserad mätning var de första åren 23 mm sex månader efter operation, vilket bedömdes förklara icke optimalt resultat på grund av slack i det rekonstruerade muskel-sen-systemet. Genom att införa ett armstöd kopplat till rullstolen kunde marköravståndet (glidningen) minskas till 8 mm och den postoperativa funktionen förbättras. Patienterna får gynnsammare mekanik i armbågssträckningen. Det medför ökad styrka med bättre simförmåga och bättre bakåtsving vid rullstolskörning, men framför allt ger det ett gott utgångsläge för att rekonstruera handgreppet. Utan styrningen av armen (= armbågssträckning) är handkontroll mer eller mindre omöjlig.

Ett stort problem vid muskel-sen-rekonstruktion hos förlamade patienter har alltid varit att kunna tolka betydelsen av passiv spänning, det vill säga det passiva motståndet som finns i muskulaturen, och överföra den informationen till kraft. Vilken struktur bestämmer den passiva spänningen, och har den ett matematiskt samband med aktiv kraft, det vill säga den kraft som produceras av muskeln viljemässigt?

För att besvara denna viktiga fråga har vi utvecklat en metod som innebär att muskelfiberbuntar från normala eller förlamade muskler spänns upp mellan kraftgivare och en fix punkt och placeras i ett bad med koksalt. Muskelbunten stimuleras sedan elektriskt och dess kraft vid olika längder uppmäts. Laserljuset som sänds genom muskelbunten ger ett speciellt mönster som kan översättas till sarkomerlängd. Efter att muskeln testats fysiologiskt görs molekylärbiologiska mätningar av olika stödjeproteiners sammansättning. Med den här informationen har vi fått en mycket bättre kunskap om vilka mekaniska egenskaper friska och sjuka muskler har.

Skillnaderna mellan friska och förlamade muskler kan kanske i en framtid användas för att på genetisk väg återställa vissa önskvärda funktioner och därmed förbättra utsikterna för den förlamade individen att återfå fler viktiga rörelser. Vi tror också att de ovan beskrivna kirurgiska framstegen tillsammans med ökad kunskap om den helt eller delvis förlamade muskulaturens struktur och funktion kan öka den skadades förmåga och intresse att delta i handikappidrott och vetenskapliga studier om handikappidrott.

JAN FRIDÉN

kontraktur = inskränkt eller upphävd rörlighet

Uppgifter

13. Deltamusken är mycket användbar i det sammanhang som texten beskriver, delvis tack vare sina långa fibrer. Varför är fiberlängden så viktig, enligt texten?

- A Muskler med långa fibrer är lättare att studera, vilket ger bättre resultat vid transplantationer.
- B Muskler med långa fibrer bibehåller sin funktion väl, även om muskelns ursprungliga längd ändras.
- C Långa muskelfibrer gör att kirurgen kan bortse från muskelns passiva spänning.
- D Långa muskelfibrer är nödvändiga för att fungerande och skadade muskler ska kunna sammafogas.

14. Hur kan man enligt texten ge ryggmärgsskadade patienter som har genomgått operation ökad kraft och rörlighet i armen?

- A Genom att sätta in små stålmarkörer i senorna.
- B Genom att sträcka armbågen via kirurgi.
- C Genom att stärka den passiva spänningen i musklerna.
- D Genom att förbättra patienternas befintliga hjälpmedel.

15. Vad har undersökts i den forskning som beskrivs i texten?

- A Huruvida kirurgi kan användas för att hjälpa ryggmärgsskadade.
- B Under vilka förutsättningar muskler fungerar optimalt.
- C Vilka av kroppens muskler som påverkas mest vid en förlamning.
- D Hur nya former för muskelträning kan hjälpa ryggmärgsskadade.

16. Hur kan texten bäst karakteriseras?

- A Som en presentation av pågående forskning.
- B Som en beskrivning av ett nytt forskningsfält.
- C Som en utvärdering av undersökningsmetoder.
- D Som en granskning av nya operationstekniker.

Den goda litteraturen

Magnus Persson är litteraturvetare och sedan flera år verksam vid lärarutbildningen i Malmö. Att han intar en position mellan två världar som ofta har förbluffande lite med varandra att göra – universitetsämnet litteraturvetenskap respektive lärarutbildningen och svenska lärarens verksamhet – ger honom ett ovanligt öppet perspektiv på frågor som är grundläggande för litteraturvetenskapen: värdefrågor kring litteratur och läsning. I *Den goda boken: samtidiga föreställningar om litteratur och läsning* bygger Persson vidare på diskussionerna i den tidigare boken *Varför läsa litteratur?*, men i stället för att som där koncentrera sig på skolans värld vidareutvecklar han nu frågorna i flera olika riktningar.

För att fånga problematiken med läsningens värde väljer författaren att tala om *myten* om den goda litteraturen. Denna myt utmärks av att vara oreflekterad och naturaliserad och av att inte kunna ställa kritiska frågor till sig själv. Den innebär att litteraturläsning anses vara inte bara god, utan automatiskt god och med automatiskt goda effekter. Persson sammanfattar det i sitt kapitel om kanondebatten – där diskussionen framför allt kom att handla om vilken som var den ”rädda listan” av litterära verk – med att debattlogiken ”förutsätter en övertygelse om att litteraturläsning kan ha automatiska verkningar och att dessa verkningar både enkelt kan förutses och att de är goda”. Bakom myten döljer sig också en kultursyn där den goda litteraturen förväntas motverka dåliga kulturytringar.

I nio kapitel vandrar Persson genom olika aktuella diskussioner som berör litteratur. Det breda spektret, med nedslag i väsensskilda diskussioner, erbjuder en utmärkt möjlighet att få syn på hur myten om den goda litteraturen träder fram i olika skepnader. Bland annat diskuteras den politiskt initierade kanondebatten 2006 och den ideella föreningen Läsrörelsens litteratursyn och dess samarbete med McDonald's. Författaren behandlar tanken på litteraturens läkande kraft så som den diskuteras inom biblioterapin – en i Sverige inte särskilt utvecklad idériktning. Han diskuterar förtjänstfullt hur en lektion på svenska lärarutbildningen om Vladimir Nabokovs *Lolita* kan se ut. Dessutom argumenterar han för att idén om litteraturens ständiga normbrott och en ”glamorisering av transgressioner” (Rita Felski) också den kan ses som en myt – som något som riskerar att förvandas till en kliché, till ”rutinisering, till en bekräftelse av det förväntade”.

En av författarens grundläggande poänger är att vi aldrig helt kan komma utanför myten om den goda litteraturen. Han påpekar att till och med den som skriver emot det goda i litteraturen ändå i slutänden inte kan ta

sig ur myten – den omfattar också det motspänstiga eller ”onda” genom att inkorporera det som något som läsaren kan bli berikad av. Här återknyter Persson bland annat till Anders Johanssons *Göra ont: litterär metafysik*. Persson gör dock ett viktigt tillägg. Ett scenario som oftast inte tas upp i de kritiska diskussionerna om litteraturens godhet är något så enkelt som *ointresset* för litteratur, som inte är ovanligt exempelvis i de skolklasser svenska lärarna möter i sin vardag: ”Men med en likgiltig hållning tillhör man definitionsmässigt inte fältet, annat än som motsträvig undersåte och föremål för svenska lärarens mer eller mindre tappra omvändelseförsök. Skall man verkligen lämna myten om den goda litteraturen måste man också lämna litteraturen.”

Även om vi inte kan frigöra oss från myten vill Persson att den ska ”synliggöras, utmanas och sättas i spel”. Så görs ofta inte i de försvar för läsning som brukar betecknas som enkla och ”naiva”. Det kan handla om de utsagor som görs från politiskt håll, som i kanondebatten, eller av företrädare för andra ämnen, exempelvis juristen Leif Alsheimer i boken *Bildningsresan*, som Persson dock ej nämner. Mest känd är väl här Martha Nussbaum och hennes försvar för litteraturläsning i bland annat boken *Cultivating Humanity*.

Exemplet på hur litteraturläsning kan förespråkas är för en litteraturvetare stundtals gastkramande i sin välvilliga fyrkantighet. Men kanske är det så det måste vara? Frågan man kan ställa sig är hur stort problem det är att lekmannautsagor är enkla och ”naiva”, särskilt som de trots detta inte ligger alltför långt ifrån det som den medvetna kritikern, efter att ha gått sina kritiska rundor, själv hamnar i – om än betydligt mer nyanserat.

För en spännande sak med denna fråga, som gör den så särskilt svår, är att de som med kraft kritisar de naiva synerna på läsningens godhet sedan, när de själva ska ge egna argument för läsning, blir förvillande lika dem de kritisar, om än mer nedtonat och mindre förenklat. Det är ett fenomen man ofta stöter på, och författaren lyfter fram flera sådana exempel. Också han själv landar naturligtvis i att läsning är bra, och detta faktum är något han mycket medvetet synliggör. Perssons termer för att benämna läsningens möjliga goda är ”demokrati, narrativ fantasi och kreativ läsning”, hämtade från hans tidigare diskussion i *Varför läsa litteratur?* I ”narrativ fantasi” ingår bland annat litteraturens förmåga att erbjuda perspektivbyten, vilket jag ser som en mycket viktig aspekt av läsning, särskilt i pedagogiska sammanhang. Viktigt är här det som Persson lyfter fram i sitt synliggörande av godheten som myt: att dessa möjliga effekter inte kan förespråkas som något som sker automatiskt och för alla.

Magnus Perssons *Den goda boken* är själv en god bok, i så motto att den är både välskriven och väl sammanhangande. Den består nästan uteslutande av tidigare publicerade artiklar, men trots detta är det en sammanhållen bok. Det är sällan man ser ett så gott exempel på hur man som forskare kan laborera med ett "både och" gentemot dagens dubbla värdeskalor inom forskningspubliceringen, där det å ena sidan krävs att man ska publicera artiklar och å andra sidan att man ska skriva böcker.

Också med sin stil förefaller Persson mig exemplarisk – han skriver precist och tankeväckande, samtidigt öppet och tillgängligt. Han är hela tiden tydlig med vad det är han gör och vilka grepp han använder sig av, vilket skapar en genomgående pedagogisk och hederlig diskussion. Det innebär att detta är en forskningsbok som enkelt bör kunna användas i undervisningssammanhang.

Ett exempel på denna pedagogiska öppenhet är det självreflekterande inslag som finns i bokens sista kapitel. Här analyserar Persson sin egen kritiska position i boken, och det med besked. Bland annat inkluderar han längre

– ibland halvsideslånga – citat från det han själv just skrivit i tidigare kapitel, för att sedan plocka sönder dem i sina beståndsdelar för analys. Persson skriver att han är medveten om att en sådan egenanalys kan "framstå som höjden av självupptagenhet. Min förhoppning är att resultaten kan räfffärdiga tilltaget". Det gör de. Detta är ett – i alla fall för mig – både oväntat och roande grepp, men det ger också en givande diskussion om vad en kritisk position för med sig och vilka dolda föreställningar en sådan position grundar sig på. Magnus Perssons mål i denna bok är uppenbarligen att arbeta med många olika perspektiv, vilket ges en ytterligare dimension i denna avslutning. Som lärobok borde detta kunna vara inspirerande för studenter, och det är inspirerande för mig som läsande och recenserande forskare.

KATARINA BERNHARDSSON

kanon = det urval av litterära verk som vid en viss tid anses vara de viktigaste

Uppgifter

17. Vilken roll spelade myten om den goda litteraturen i kanondebatten, enligt textens referat av Magnus Perssons bok?

- A Den var en given utgångspunkt.
- B Den blev efter hand den egentliga stridsfrågan.
- C Den diskuterades som en separat fråga.
- D Den tillförde debatten en ovanlig dimension.

18. Vilket är enligt texten det enda sättet att stå fri från myten om den goda litteraturen?

- A Att uteslutande läsa ifrågasatt litteratur.
- B Att välja sin egen litteratur.
- C Att alltid kritisera litteraturen.
- D Att strunta i litteraturen.

19. Vad noterar recensenten beträffande de "naiva" argumenten till läsningens försvar?

- A Att de framförs av lekmän som är starkt påverkade av expertisens åsikter.
- B Att de egentligen är politiska men väldigt sällan bemöts som sådana.
- C Att de på grund av sin allmänna vällövlighet är svåra att attackera.
- D Att de ifrågasätts men sedan i princip upprepas av kritikerna.

20. Hur ser Magnus Persson själv på litteratur och läsande, enligt texten?

- A Det är inte självklart att läsning alltid medför något gott.
- B Läsning kan ge direkta hälsoeffekter.
- C God litteratur medför alltid något positivt.
- D Det finns både god och ond litteratur.

- 21.** Eftersom landet har ett litet antal dollarmiljardärer men miljontals invånare på fattigdomsgränsen är det _____ att kunna betala de förhållandevis stora summor som krävs för att gå på spännande OS-tävlingar på hemmaplan.
- A allas angelägenhet
B få förunnat
C många om budet
D vars och ens ansvar
- 22.** En nysning framkallas normalt av kemisk eller _____ retning av smärtförande nerver i näsans slemhinna. Men även uppvärming av ansiktet och starkt ljus i ögonen kan _____ reflexen.
- A fysisk – utveckla
B sinnlig – utsända
C mekanisk – utlösa
D invärtes – uttrycka
- 23.** Sam Shepards stycke utspelas, likt flera andra av hans berättelser, i en _____ håla någonstans i öknen, en i alla _____ plågsamt utarmad amerikansk _____.
- A avlägsen – bemärkelser – skogsbygd
B övergiven – förhållanden – vildmark
C mystisk – omständigheter – avkrok
D gudsförgäten – avseenden – glesbygd
- 24.** Det ska bli tio gånger säkrare att åka bakom ratten i ett självkörande fordon än att, som i dag, själv ratta fordonet. Säkerheten möjliggörs med rejäla backupsystem och hög _____; om en komponent slutar fungera så trärer en annan in, så att bilen ändå kan fortsätta att köra på egen hand.
- A auktoritet
B redundans
C soliditet
D intensitet

25. För att gå i bräischen för digitaliseringen av svensk skönlitteratur _____ förlaget år 2007 det så kallade 1000-projektet. Genom att digitalisera 1000 titlar av framför allt äldre litteratur ur förlagshusets backlist, ville man ge allmänheten tillgång till böcker som sällan finns att _____ i tryck.
- A sjösatte – tillgå
B landsteg – avkoda
C ankrade – uppåda
D strandsatte – inköpa
26. Vi behandlar ofta knäskador och har tagit fram program för _____ styrke- och koordinationsträning. Det har visat sig att _____ minskar om laget ägnar tio minuter innan fotbollspasset åt till exempel koordinationsövningar.
- A försumbar – skaderiskerna
B effektiv – skadegörelsen
C märkbar – skadekänningarna
D preventiv – skadefrekvensen
27. Att avslöja _____ var en dålig idé. Myten kring en okänd författare kommer alltid att överträffa verkligheten.
- A intrigén
B budbäraren
C förläggaren
D pseudonymen
28. En person som inte kan styra sina handlingar och inte är _____ att välja mellan rätt och fel har ingen skuld. Kan en människa inte ansvara för sina handlingar är hon _____ och kan alltså inte _____ sig skuld, och bör inte heller dömas.
- A på plats – ansvarsfri – anta
B på vallen – oskyldig – tillskriva
C i stånd – otillräknelig – ådra
D i skick – aningslös – belägga

29. Jag känner igen mig i hans totala förnekande av den meningslösa njutningen, den som livsstilsmagasinen ständigt saluför med _____ som "Unna dig att njuta!". Murakami, han njuter minsann inte. Han springer.
- A floskler
  - B anekdoter
  - C parafraser
  - D förebråelser
30. Utredaren förde in en moralisk _____ i sitt betänkande, åberopade det allmänna rättsmedvetandet och fann det stötande att likgiltighet och brist på _____ tillåts passera ostraffat i vissa situationer.
- A dimension – civilkurage
  - B inställning – avsikt
  - C fas – handlingskraft
  - D valmöjlighet – pliktkänsla